

HOẠT ĐỘNG ĐẢM BẢO CHẤT LƯỢNG GIÁO DỤC TẠI TRƯỜNG ĐẠI HỌC TÀI NGUYÊN VÀ MÔI TRƯỜNG HÀ NỘI - THỰC TIỄN VÀ BÀI HỌC KINH NGHIỆM

Nguyễn Thị Minh Sáng, Mai Tiến Tú
Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Tóm tắt

Hoạt động đảm bảo chất lượng giáo dục (ĐBCLGD) không chỉ là nhiệm vụ của cơ sở giáo dục (CSGD) đại học mà là nhiệm vụ của cả hệ thống giáo dục Việt Nam, là yếu tố quan trọng để duy trì, cải thiện và nâng cao chất lượng đào tạo bền vững, hội nhập khu vực và thế giới trong nền kinh tế tri thức hiện nay. Bài báo này phân tích thực trạng hoạt động ĐBCLGD tại Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội, qua đó rút ra những bài học kinh nghiệm ý nghĩa giúp cho việc triển khai thực hiện các nhiệm vụ ĐBCL của các CSGD có hiệu quả và đi vào chiều sâu, hình thành văn hóa chất lượng trong từng hoạt động của CSGD, nhằm nâng cao chất lượng đào tạo nguồn nhân lực trong xu thế phát triển và hội nhập hiện nay.

Từ khóa: Đảm bảo chất lượng; Cải tiến chất lượng; Kiểm định chất lượng.

1. Mở đầu

Nền kinh tế tri thức đã và đang trở thành một nguồn lực kinh tế chủ yếu của hầu hết các quốc gia trên thế giới trong xu thế toàn cầu hóa hiện nay. Bởi vậy, nhiều quốc gia coi việc đổi mới là yếu tố sống còn trong chiến lược phát triển chung của hệ thống giáo dục, đặc biệt là giáo dục đại học. Một trong những phương thức ngắn nhất và hiệu quả nhất để các CSGD đại học nâng cao chất lượng đào tạo là tham gia và thực hiện kiểm định chất lượng CSGD và các chương trình đào tạo (CTĐT) theo tiêu chuẩn của Bộ GD&ĐT hoặc quốc tế và được các tổ chức kiểm định chất lượng giáo dục (KĐCLGD) cấp Giấy chứng nhận kiểm định chất lượng.

Bên cạnh đó, trong quá trình hội nhập khu vực và thế giới, giáo dục đại học của Việt Nam đã đạt được một số thành tựu nhưng vẫn còn nhiều hạn chế, hoạt động ĐBCL giáo dục đại học vẫn chưa có một bộ tiêu chí chuẩn và đầy đủ để đánh giá chất lượng đào tạo bắt nhịp với khu vực và thế giới. Hệ thống ĐBCLGD Việt Nam vẫn còn nhiều thách thức khi thiếu những cơ chế, chính sách định hướng trong triển khai các hoạt động ĐBCLGD. Một mặt, hệ thống xếp hạng đại học trong nước chưa hình thành; mặt khác, việc tổ chức lấy ý kiến phản hồi của các bên liên quan đã được triển khai ở cấp CSGD tuy có đồng bộ, công khai nhưng nội dung phiếu khảo sát của các CSGD không được xây dựng trên nền tảng cùng một bộ chỉ báo nên kết quả khảo sát chưa mang lại thông tin giá trị đối với hệ thống ĐBCLGD toàn quốc, mà theo đó hoạt động so chuẩn, đối sánh giữa các CSGD, CTĐT sẽ gặp những trở ngại nhất định [8]. Hơn nữa nhìn trong phạm vi CSGD đại học thì hệ thống ĐBCLGD nội bộ bên trong hiện nay hầu như chưa hoàn thiện mặc dù phần lớn các trường đã thành lập bộ phận/đơn vị phụ trách ĐBCLGD. Trong khi đó, nhiệm vụ chủ yếu của các đơn vị này là thực hiện những yêu cầu ĐBCLGD của Bộ GD&ĐT, đồng thời kiêm nhiệm các công tác khác mà nhiều khi các nhiệm vụ kiêm nhiệm lại chiếm phần lớn các nhiệm vụ thường xuyên của đơn vị.

Mặc dù, trước đây Bộ GD&ĐT đã ban hành các văn bản quy định về hoạt động kiểm định chất lượng CSGD và CTĐT như: Quyết định 65/2007/QĐ-BGDĐT ngày 01/11/2007 ban hành quy định về tiêu chuẩn đánh giá chất lượng trường đại học và Thông tư 37/2012/TT-BGDĐT ngày 30/10/2012 của Bộ GD&ĐT sửa đổi, bổ sung một số điều của Quyết định số 65/2007/QĐ-BGDĐT ngày 01/11/2007 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT ban hành quy định về tiêu chuẩn đánh giá chất lượng giáo dục trường đại học; Quyết định 66/2007/QĐ-BGDĐT ngày 01/11/2007 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT ban hành quy định về tiêu chuẩn đánh giá chất lượng giáo dục trường cao đẳng; Quyết định số 67/2007/QĐ-BGDĐT ngày 01 tháng 11 năm 2007 của Bộ trưởng Bộ GD&ĐT ban hành quy định về tiêu chuẩn đánh giá chất lượng giáo dục trường trung cấp chuyên nghiệp,... Tuy nhiên, trước thực trạng những tồn tại, hạn chế trong triển khai hoạt động ĐBCLGD của Việt Nam, các cơ quan quản lý nhà nước về giáo dục đã xây dựng và ban hành một hệ thống các văn bản đầy đủ, rõ ràng và phù hợp hơn với thực tiễn giáo dục đại học Việt Nam nhưng đảm bảo sự tiệm cận với khu vực và thế giới như: Thông tư 12/2017/TT-BGDĐT ngày 19/5/2017 của Bộ GD&ĐT quy định về kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục đại học gồm 25 tiêu chuẩn và 111 tiêu chí đánh giá toàn bộ hoạt động của một CSGD đại học, ban hành mới Thông tư 04/2016/TT-BGDĐT ngày 14/3/2016 của Bộ GD&ĐT quy định tiêu chuẩn đánh giá chất lượng CTĐT các trình độ của giáo dục đại học bao gồm 11 tiêu chuẩn và 50 tiêu chí. Bộ tiêu chuẩn kiểm định mới này được xây dựng dựa trên bộ tiêu chuẩn đánh giá CSGD do Mạng lưới ĐBCL các trường đại học ASEAN - phiên bản 2.0 ban hành (2016). Hơn nữa, Bộ GD&ĐT đã có chủ trương đẩy mạnh KĐCLGD nói chung và giáo dục đại học nói riêng theo hướng tiếp cận khu vực và quốc tế, khuyến khích các trường đại học thực hiện KĐCLGD theo các bộ tiêu chuẩn của các tổ chức KĐCLGD trong nước và quốc tế uy tín để đánh giá được thực trạng các điều kiện ĐBCLGD của các trường đại học, là cơ sở để nâng cao chất lượng giáo dục của Nhà trường trong các giai đoạn tiếp theo [3].

Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội đào tạo đa ngành, đa lĩnh vực trực thuộc Bộ Tài nguyên và Môi trường. Tính đến tháng 10/2020, Nhà trường đang tổ chức đào tạo 25 CTĐT đại học chính quy, 07 CTĐT thạc sĩ. Việc xác định rõ được tầm quan trọng, ý nghĩa của hoạt động ĐBCLGD đã giúp Nhà trường có những hành động thực tế và là một trong số những cơ sở giáo dục sớm thực hiện KĐCL CSGD cũng như CTĐT theo các bộ tiêu chuẩn của Bộ GD&ĐT. Sự thành công của việc KĐCLGD của Nhà trường đã góp phần khẳng định thương hiệu đào tạo, cung cấp nguồn nhân lực chất lượng cho xã hội, góp phần nâng cao uy tín, vị thế của Nhà trường.

2. Thực tiễn hoạt động đảm bảo chất lượng tại Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội được thành lập năm 2010, theo Quyết định số 1583/2010/QĐ-TTg, ngày 23 tháng 8 năm 2010 của Thủ tướng Chính phủ trên cơ sở nâng cấp Trường Cao đẳng Tài nguyên và Môi trường Hà Nội. Ngay sau khi Nhà trường được thành lập, phòng Khảo thí và ĐBCLGD cũng được ra đời cùng với các đơn vị chức năng khác trong Nhà trường theo Quyết định số 1924/QĐ-BTNMT, ngày 13 tháng 10 năm 2010 của Bộ trưởng Bộ Tài nguyên và Môi trường.

Cho đến nay, sau hơn 10 năm thành lập, từ điểm xuất phát về nhận thức còn rất hạn chế về DBCLGD ngay tại đơn vị được giao nhiệm vụ DBCL, đến nay các đơn vị trong Nhà trường đều đã có cán bộ bán chuyên trách về DBCLGD, việc thực hiện hoạt động DBCL trở thành việc làm thường xuyên, được định kỳ đánh giá, cải tiến nhằm không ngừng nâng cao chất lượng, đào tạo nguồn nhân lực có chất lượng cho ngành tài nguyên môi trường nói riêng và xã hội nói chung. Trong 10 năm gắn liền với các hoạt động DBCL theo yêu cầu của Bộ GD&ĐT, Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội đã có được nhiều kết quả quan trọng. Năm 2018, Nhà trường đã được kiểm định và cấp giấy chứng nhận kiểm định chất lượng CSGD đại học; năm 2020, 03 CTĐT đại học của Nhà trường cũng được kiểm định và cấp Giấy chứng nhận kiểm định CTĐT; hệ thống các văn bản quy định trong quản lý điều hành dần được hoàn thiện; các CTĐT được định kỳ cập nhật, sửa đổi; phương pháp kiểm tra đánh giá được cải tiến; ngân hàng câu hỏi thi và đề thi dần được tích lũy; hoạt động khoa học công nghệ và hợp tác quốc tế ngày càng được đẩy mạnh; cơ sở vật chất, cảnh quan môi trường ngày càng khang trang, bộ mặt của Nhà trường đổi mới từng ngày; cách tiếp cận của Nhà trường đã được thay đổi hướng tới người học; ý kiến phản hồi của các bên liên quan được chú trọng, sử dụng làm cơ sở trong việc điều chỉnh, cải tiến các hoạt động của Nhà trường,...; đặc biệt Hội đồng DBCLGD của Nhà trường được thành lập, cùng với bộ máy giúp việc là các nhóm công tác chuyên trách và mạng lưới DBCLGD đã định hướng và giúp cho các hoạt động DBCL được triển khai đến từng đơn vị trong Nhà trường. Trong các năm tiếp theo, hệ thống DBCL bên trong Nhà trường sẽ tiếp tục được hoàn thiện; các CTĐT của Nhà trường sẽ được triển khai KĐCL, với mục tiêu 100% các CTĐT đăng ký đánh giá ngoài đều được cấp giấy chứng nhận đạt tiêu chuẩn chất lượng của Bộ GD&ĐT; năm 2023 sẽ thực hiện KĐCL Nhà trường lần 2 với mục tiêu số tiêu chuẩn, tiêu chí đạt yêu cầu cao hơn mức quy định của Bộ GD&ĐT.

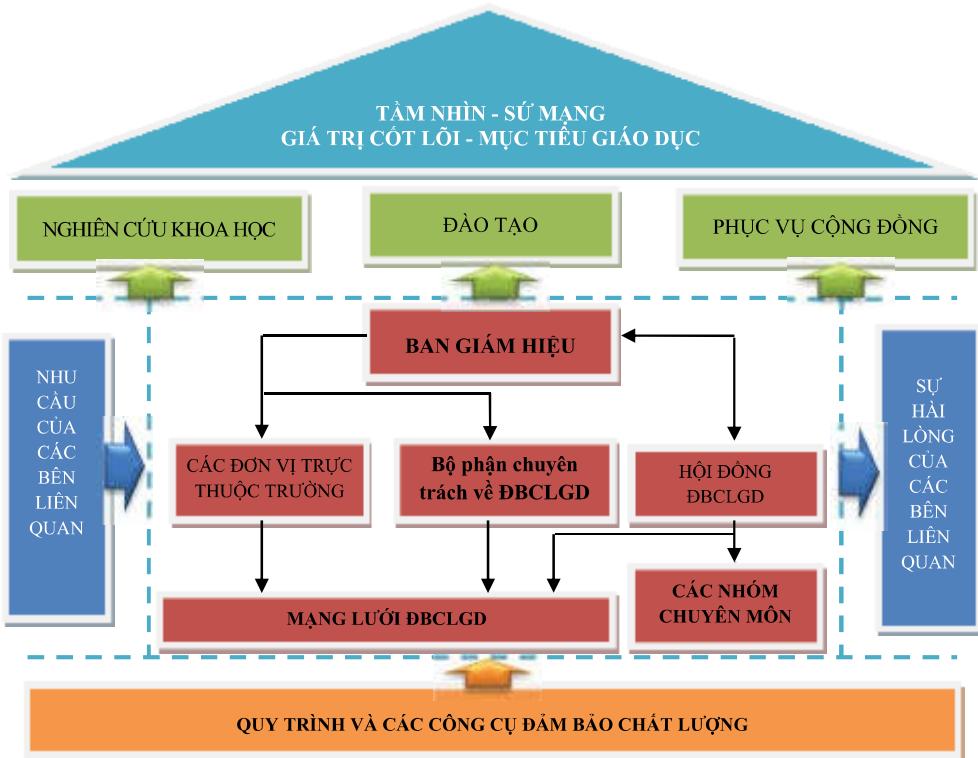
2.1. Hệ thống đảo bảo chất lượng giáo dục bên trong

Cùng với nhận thức ngày càng rõ nét về vai trò của hoạt động DBCLGD, hệ thống DBCL bên trong của Nhà trường cũng ngày càng được hoàn thiện. Từ nhận thức ban đầu của đại đa số cán bộ, giảng viên và nhân viên là hoạt động DBCL của Nhà trường thuộc trách nhiệm của đơn vị chức năng, đến nay hầu hết cán bộ giảng viên, nhân viên đều nhận thức được trách nhiệm của cá nhân trong việc duy trì và nâng cao chất lượng trong Nhà trường. Hệ thống DBCL của Nhà trường đến nay đã dần được hoàn thiện, được xây dựng trên nền tảng của Tầm nhìn - Sứ mệnh - Giá trị cốt lõi và Mục tiêu giáo dục của Nhà trường với mục tiêu DBCLGD trong các lĩnh vực đào tạo, nghiên cứu khoa học và phục vụ cộng đồng, phù hợp với nhu cầu của xã hội.

Với mô hình DBCL đang thực hiện, lãnh đạo các đơn vị trực thuộc đều là thành viên của Hội đồng DBCLGD của Nhà trường và mỗi đơn vị đều có 01 cán bộ là thành viên mạng lưới DBCL và như vậy, các nhiệm vụ DBCLGD của Nhà trường dễ dàng được triển khai đến từng đơn vị. Lãnh đạo các đơn vị vừa có trách nhiệm tham mưu, tư vấn cho Hiệu trưởng (qua Hội đồng DBCLGD), vừa chỉ đạo các hoạt động DBCL tại đơn vị nên hiệu quả được tăng cường.

Phòng KT&DBCLGD với chức năng tham mưu cho Hiệu trưởng và tư vấn, hỗ trợ các đơn vị trong Trường xây dựng nội dung thực hiện DBCLGD, đã thành lập

bộ phận chuyên trách về ĐBCLGD với 06 cán bộ (trong đó có 03 tiến sĩ, 01 nghiên cứu sinh và 02 thạc sĩ). Mặc dù các cán bộ không có trình độ chuyên môn về lĩnh vực ĐBCLGD nhưng với tinh thần trách nhiệm, ý thức tự nghiên cứu, học hỏi cùng với sự quan tâm của Nhà trường trong việc cử cán bộ tham gia các khóa tập huấn về chuyên môn, nghiệp vụ, Phòng đã triển khai các nhiệm vụ ĐBCLGD và tư vấn có hiệu quả cho các đơn vị trực thuộc trong công tác này.

Hình 1: Sơ đồ Hệ thống ĐBCL bên trong Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội

2.2. Kết quả thực hiện hoạt động đảm bảo chất lượng giáo dục

2.2.1. Hoạt động tự đánh giá và kiểm định chất lượng giáo dục

Có thể nói, kết quả rõ rệt nhất trong thực hiện ĐBCLGD tại Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội là việc Nhà trường được cấp giấy chứng nhận kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục vào tháng 3/2018 và 03 CTĐT đại học (Công nghệ kỹ thuật môi trường, Kế toán và Quản lý đất đai) được cấp Giấy chứng nhận kiểm định chất lượng CTĐT và tháng 3/2020. Bên cạnh đó, một số CTĐT cũng đã được triển khai thực hiện tự đánh giá, là cơ hội cho các khoa/bộ môn có CTĐT được đánh giá rà soát lại một cách có hệ thống những điểm mạnh cũng như những vấn đề còn tồn tại để đề xuất các giải pháp cải tiến, tự hoàn thiện các chương trình đào tạo của đơn vị mình trước khi thực hiện kiểm định chất lượng CTĐT, tăng cơ hội được đánh giá đạt yêu cầu của bộ tiêu chuẩn. Năm 2020, Nhà trường tiếp tục triển khai tự đánh giá 03 CTĐT đại học và các báo cáo tự đánh giá đã được hoàn thành vào tháng 9/2020 và đánh giá ngoài vào cuối năm 2020. Việc Nhà trường và các CTĐT của Nhà trường được công nhận đạt tiêu chuẩn chất lượng theo yêu cầu của Bộ GD&ĐT đã khẳng định được vị thế của Nhà trường trong hệ thống giáo dục đại học tại Việt Nam đồng thời thực hiện trách nhiệm giải trình với các bên liên quan về thực trạng chất lượng giáo dục và hiệu

qua hoạt động của Nhà trường, các khuyến nghị của đoàn đánh giá ngoài đã giúp Nhà trường nhận ra những vấn đề cần cải tiến, xây dựng kế hoạch triển khai các hoạt động cải tiến chất lượng, từng bước hoàn thiện hệ thống văn bản về DBCL.

2.2.2. Hoạt động lấy ý kiến phản hồi từ các bên liên quan

Với mục tiêu tăng cường hiệu lực, hiệu quả trong công tác quản lý và nâng cao chất lượng đào tạo, sự hài lòng của các bên liên quan cũng như thu thập thêm các thông tin khách quan sau khi sử dụng các dịch vụ và điều kiện cơ sở vật chất,...của Nhà trường thì kết quả từ hoạt động lấy ý kiến phản hồi các bên liên quan là một kênh quan trọng giúp lãnh đạo Nhà trường, các đơn vị trong Trường có cơ sở để triển khai nhiệm vụ ĐBCLGD một cách hiệu quả, minh bạch. Qua thực tế triển khai lấy ý kiến phản hồi của các bên liên quan, đối chiếu với yêu cầu của bộ tiêu chuẩn đánh giá chất lượng cơ sở giáo dục đại học do Bộ GD&ĐT ban hành, Nhà trường nhận thấy việc lấy ý kiến phản hồi của các bên liên quan cần có sự thay đổi một cách có hệ thống, từ đối tượng được tham gia lấy ý kiến, nội dung cần thu thập đến đơn vị chịu trách nhiệm lấy ý kiến phản hồi, Nhà trường đã ban hành quy định mới về công tác lấy ý kiến phản hồi của các bên liên quan, (Quyết định 2906/QĐ-TĐHHN, ngày 23/8/2019) thay cho Quy định cũ có nhiều điểm không còn phù hợp. Theo đó Phòng KT&ĐBCLGD là đơn vị chịu trách nhiệm chính trong việc tham mưu, tư vấn giúp Hiệu trưởng về công tác lấy ý kiến phản hồi của các bên liên quan và định kỳ hàng năm tổng kết, đánh giá hiệu quả của công tác lấy ý kiến phản hồi, các đơn vị chức năng có trách nhiệm lấy ý kiến các đối tượng sử dụng dịch vụ của đơn vị mình để chủ động phát hiện những hạn chế, xác định những điểm cần cải tiến và xây dựng kế hoạch hành động phù hợp. Hệ thống mẫu phiếu lấy ý kiến phản hồi của các đối tượng cũng được điều chỉnh theo hướng ngắn gọn, dễ hiểu, thang chấm điểm thuận lợi cho việc đưa ra các nhận định về mức độ hài lòng của các bên liên quan. Đến nay, hầu hết các đơn vị có trách nhiệm lấy ý kiến phản hồi đã triển khai thực hiện theo đúng quy định.

2.2.3. Kết quả thực hiện kế hoạch cải tiến chất lượng sau đánh giá ngoài Cơ sở giáo dục

Tháng 9/2020 là thời điểm Nhà trường đánh giá kết quả thực hiện kế hoạch cải tiến chất lượng sau một nửa chu kỳ đánh giá CSGD. Kết quả cho thấy hầu hết các hoạt động trong kế hoạch cải tiến chất lượng đã được nghiêm túc triển khai thực hiện, góp phần lớn cho việc hoàn thiện hệ thống ĐBCL cũng như nâng mức đáp ứng yêu cầu của bộ tiêu chuẩn chất lượng theo quy định của Bộ GD&ĐT. Bên cạnh đó, Nhà trường còn chủ động triển khai một số nhiệm vụ ĐBCL khác ngoài kế hoạch, Tuy nhiên, cũng không thể phủ nhận rằng một vài nội dung thực hiện còn hình thức, chưa đạt được kết quả như mong muốn.

Nhà trường cũng chủ động xây dựng Kế hoạch cải tiến chất lượng cho nửa chu kỳ sau của chu kỳ đánh giá. Với việc triển khai thực hiện tốt kế hoạch này, cùng với việc triển khai tốt tự đánh giá trường vào năm 2023, chúng ta có niềm tin vững chắc rằng, Nhà trường sẽ tiếp tục được đánh giá và công nhận đạt tiêu chuẩn chất lượng theo quy định của Bộ GD&ĐT với kết quả cao.

3. Bài học kinh nghiệm

Từ thực tiễn triển khai các hoạt động ĐBCLGD trong những năm vừa qua và với kết quả đã đạt được, nhóm tác giả nhận thấy để hệ thống ĐBCL trong Nhà trường hoạt động có hiệu quả, trong Trường tập trung vào các vấn đề sau:

Thứ nhất, cần xác định rõ tầm quan trọng, vai trò của hoạt động ĐBCLGD trong Nhà trường, xây dựng “văn hóa chất lượng” trong tất cả các hoạt động chuyên môn của Nhà trường; đề xuất các giải pháp nhằm tăng cường văn hóa chất lượng từ tiến độ đến hiệu quả trong tất cả các lĩnh vực hoạt động của Trường.

Thứ hai, xây dựng và phát triển tinh thần cùng gánh vác, chia sẻ trách nhiệm của lãnh đạo các đơn vị trực thuộc trong giải quyết các công việc chung, vì sự phát triển của Nhà trường; lan tỏa đến từng cán bộ giảng viên và nhân viên trong Nhà trường.

Thứ ba, tăng cường năng lực của đội ngũ chuyên trách ĐBCL trong Nhà trường và các thành viên mạng lưới ĐBCLGD nhằm phát huy có hiệu quả hệ thống ĐBCL bên trong.

Thứ tư, lãnh đạo các đơn vị trực thuộc cần thay đổi mạnh mẽ về tư duy trong quá trình triển khai nhiệm vụ, để ĐBCL hiện diện trong từng hoạt động của đơn vị theo đúng chức năng, nhiệm vụ được giao.

Thứ năm, đội ngũ chuyên trách về ĐBCLGD trong Nhà trường cần chủ động hơn nữa trong việc tự phát triển năng lực của bản thân thông qua tự nghiên cứu hệ thống văn bản của Bộ GD&ĐT, học hỏi kinh nghiệm từ những cán bộ quản lý, cán bộ chuyên trách của các cơ sở giáo dục uy tín, có bề dày trong đào tạo cũng như hoạt động ĐBCLGD để có thể tư vấn hiệu quả cho lãnh đạo Nhà trường về việc hoàn thiện và phát triển hệ thống ĐBCL bên trong.

4. Kết luận

Cùng với sự phát triển của Trường Đại học Tài nguyên và Môi trường Hà Nội sau 10 năm thành lập, hoạt động ĐBCLGD cũng ngày càng phát triển theo cả chiều rộng và bề sâu, đã gặt hái được những thành quả nhất định, khẳng định được vị trí của Nhà trường trong việc đào tạo nguồn nhân lực có chất lượng cho ngành Tài nguyên và Môi trường, đồng thời mở rộng ngành nghề đáp ứng nhu cầu của xã hội. Phát huy thành quả đã đạt được, trong giai đoạn tiếp theo Nhà trường sẽ ngày càng hoàn thiện và phát triển hệ thống ĐBCLGD theo hướng đi vào chiều sâu, hình thành văn hóa chất lượng trong từng hoạt động của Nhà trường, nhìn thẳng vào các vấn đề còn tồn tại và phát huy điểm mạnh để xây dựng chiến lược phát triển nhằm đáp ứng tốt nhất yêu cầu về chất lượng trong xu thế phát triển và hội nhập hiện nay.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1]. Ban Chấp hành Trung ương (2013). Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 04/11/2013 về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế.

[2]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2016). Thông tư 04/2016/TT-BGDĐT ngày 14/3/2016 của Bộ GD&ĐT quy định tiêu chuẩn đánh giá chất lượng CTĐT các trình độ của giáo dục đại học.

[3]. Bộ Giáo dục và Đào tạo (2017). Thông tư 12/2017/TT-BGDĐT ngày 19/5/2017 của Bộ GD&ĐT quy định về kiểm định chất lượng cơ sở giáo dục đại học.

[4]. Nguyễn Đức Chính, Trần Xuân Bách, Trần Thị Thanh Phương (2017). Quản lý chất lượng trong giáo dục. NXB Giáo dục Việt Nam, Hà Nội.

[5]. Chính phủ (2019). Nghị định số 99/2019/NĐ-CP, ngày 30/12/2019 Quy định chi tiết và hướng dẫn thi hành một số điều của Luật sửa đổi, bổ sung một số điều của Luật Giáo dục đại học.